

Von Moskau lernen?

Architektur und Städtebau des Sozialistischen Realismus.
Denkmaldialog Warschau–Berlin 2011 – eine Dokumentation

Uczyć się od Moskwy?

Architektura i Urbanistyka Socrealizmu.
Dialog o zabytkach Warszawa–Berlin 2011 – Dokumentacja

Learning from Moscow?

Architecture and Urban Design of Socialist Realism.
Heritage Dialogue Warsaw–Berlin 2011 – a Documentation

Beiträge zur Denkmalpflege in Berlin, Band 38

Herausgegeben vom Landesdenkmalamt Berlin
und Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków Warszawa

mit einem Grußwort von ICOMOS Deutschland und ICOMOS Polen
und Beiträgen von

Marek Barański
Arnold Bartetzky
Aneta Borowik
Szymon Brzezowski
Sigrid Brandt
Krzysztof Charewicz
Wojciech Ciepiela
Christina Czymay
Dmitrij Chmelnizki
Maria Dydek
Antje Graumann
Jörg Haspel
Waldemar Komorowski
Klaus von Krosigk
Kristina Laduch
Eugenij Morozow
Ewa Nekanda Trepka
Antoni Oleksicki
Katarzyna Rogalska
Halina Rojkowska-Tasak
Bernadeta Schäfer
Michał Smoktunowicz
Svitlana Smolenska
Christian Steinmeier
Aleksandra Sumorok
Dominika Szewczykiewicz
Bogusław Szmygin
Paulina Świątek
Irina Tulbure
Maria Wojtysiak
Urszula Zielińska-Meissner

Inhalt

11 Editorial/Przedmowa wydawców/Editorial

12 Grußwort/Słowo wstępne/Welcome Address

I. Das Erbe des Sozialistischen Realismus in Warschau

Dziedzictwo Socrealizmu w Warszawie

The Heritage of Socialist Realism in Warsaw

20 **Ewa Nekanda Trepka**

Romantik, Realismus, Revolution. Das architektonische Erbe des Sozialistischen Realismus in Warschau

Romantyzm, Realizm i Rewolucja. Dziedzictwo architektury Socrealizmu w Warszawie

Romanticism, Realism and Revolution. The Architectural Heritage of Socialist Realism in Warsaw

30 **Michał Smoktunowicz**

De architettura libri quattro. Das architektonische Erbe des Sozrealismus. Ein Bewertungsversuch

De architettura libri quattro. Dziedzictwo architektoniczne Socrealizmu. Próba oceny zjawisk

De architettura libri quattro. The Architectural Heritage of Socialist Realism. An Attempt of Assessment

37 **Antoni Oleksicki**

Architektur des Sozialistischen Realismus. Planung und Ausführung

Architektura socrealistyczna. Plany i realizacje

Socialist Realism Architecture. Plans and Realizations

51 **Maria Wojtysiak, Maria Dydek**

Städtebauliche Anlagen im Stil des Sozialistischen Realismus

Socrealistyczne zespoły urbanistyczne

Urban Complexes in the Style of Socialist Realism

59 **Paulina Świątek**

Zwischen Erinnerung und Vergessen – der Stadtteil Muranów

Między pamięcią a zapomnieniem – dzielnica Muranów

Between Memory and Forgetting – the Muranów District

66 **Katarzyna Rogalska**

Die Konstanty-Ildefons-Gałczyński-Straße und der östlich an Nowy Świat angrenzende Stadtbezirk von Zygmunt Stępiński

Ulica Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego oraz wschodnie zaplecze Nowego Świata projektu Zygmunta Stępińskiego

Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego Street and the East End of Nowy Świat Designed by Zygmunt Stępiński

76 **Krzysztof Charewicz**

Wohnungsbau des Sozialistischen Realismus

Architektura mieszkaniowa okresu Socrealizmu

Housing Construction of Socialist Realism

85 **Marek Barański**
Palastanlagen in der Praxis des sozialistischen Städtebaus.
Schutz – Ablehnung – Schöpfung
Założenia pałacowe w praktyce socrealistycznej urbanistyki.
Ochrona – negacja – kreacja
Palaces in Socialist – Realist Urban Planning.
Protection – Denial – Creation

94 **Dominika Szewczykiewicz**
Innenarchitektur des Sozialistischen Realismus
Wnętrza okresu socrealizmu
Interiors of Socialist Realism

99 **Urszula Zielińska-Meissner**
Folklore und Lyrik im Dekor des Sozialistischen Realismus
Liryzm i ludowość w dekoracjach socrealistycznych
Lyricism and Folklore in Socialist Realism Decorations

**II. Sozialistischer Realismus, Nationale Tradition, Sozialistische
Moderne – Bau- und Gartendenkmale der Hauptstadt der DDR
Socrealizm, tradycja narodowa, socjalistyczny modernizm – zabytki
architektury i sztuki ogrodowej w stolicy NRD
Socialist Realism, National Tradition, Socialist Modernism – Architec-
tural and Landscape Heritage of the Capital of the GDR**

106 **Sigrid Brandt**
Auferstanden aus Ruinen – Leitprojekte der Nationalen Tradition im
Wiederaufbau ostdeutscher Städte
Powstały z ruin – wiodące projekty tradycji narodowej w odbudowie
miast wschodniemieckich
Arise from Ruins – National Tradition Flagship Projects in the Recon-
struction of East German Cities

114 **Jörg Haspel**
Schaufenster des Ostens – Schaufenster des Westens. Berlins Nach-
kriegserbe
Witryna Wschodu – witryna Zachodu. Powojenne dziedzictwo Berlina
Showcase of the East – Showcase of the West. Berlin's Post-War Heritage

123 **Klaus von Krosigk**
Russische Friedhöfe und Sowjetische Ehrenmale als Gartendenkmale –
ein gemeinsames grünes Erbe?
Rosyjskie cmentarze i pomniki chwały radzieckiej jako zabytki sztuki
ogrodowej – wspólne zielone dziedzictwo?
Russian Cemeteries and Soviet War Memorials as Garden Monuments –
a Shared Green Heritage?

132 **Christina Czymay**
Bauwerke der Hauptstadt der DDR. Hermann Henselmann
und andere
Budowle w stolicy NRD. Hermann Henselmann i inni
Buildings of the Capital of the GDR. Hermann Henselmann and Others

- 141 **Antje Graumann**
 Die politische Topographie Ost-Berlins. Botschaftsbauten zwischen Repräsentation und Typisierung
 Polityczna topografia Berlina Wschodniego. Budynki ambasad pomiędzy reprezentacją a typologizacją
 Political Topography of East Berlin. Embassy Buildings between Representation and Typification
- 151 **Kristina Laduch**
 Planungsinstrumente des städtebaulichen Denkmalschutzes – das Beispiel Karl-Marx-Allee, 2. Bauabschnitt
 Instrumenty planistyczne ochrony zabytków urbanistycznych na przykładzie II odcinka budowy Karl-Marx-Allee
 Planning Instruments for Urban Heritage Preservation – the Example of Karl-Marx-Allee, Building Phase 2
- 163 **Bernadeta Schäfer, Christian Steinmeier**
 Denkmaldialog Warschau–Berlin. Exkursion zum Nachkriegserbe in Berlin
 Dialog o zabytkach Warszawa–Berlin. Wycieczka do obiektów powojennego dziedzictwa w Berlinie
 Heritage Dialogue Warsaw–Berlin. Excursion to Post-War Heritage Sites in Berlin

III. Das architektonische und städtebauliche Erbe des Sozialistischen Realismus – Fallstudien aus Polen
Architektoniczne i urbanistyczne dziedzictwo socrealizmu – przykłady z Polski
The Architectural and Urban Heritage of Socialist Realism – Case Studies from Poland

- 172 **Waldemar Komorowski**
 Die städtebauliche Anlage von Nowa Huta – Probleme des Denkmalschutzes
 Urbanistyka Nowej Huty – problem konserwatorski
 The Urban Plan of Nowa Huta – Problems of Preservation
- 181 **Halina Rojkowska-Tasak, Wojciech Ciepela**
 Das denkmalgeschützte Zentrum von Nowa Huta – Schutz und Modernisierung
 Zabytkowe centrum Nowej Huty – ochrona a modernizacja
 The Listed Centre of Nowa Huta – Protection and Modernization
- 188 **Aneta Borowik**
 Der Sozialistische Realismus im Stadtzentrum von Kattowitz. Der Wettbewerb von 1947 und die Konzepte der fünfziger Jahre des 20. Jahrhunderts
 Socrealizm w śródmieściu Katowic. Wokół konkursu z 1947 r. oraz koncepcje z lat pięćdziesiątych XX w.
 Socialist Realism in Downtown Katowice. The 1947 Competition and Concepts of the 1950s
- 197 **Aleksandra Sumorok**
 Sozrealistische städtebauliche Räume in Łódź. Charakteristika und Werte
 Łódzkie przestrzenie socrealistyczne. Cechy i wartości
 Socialist Realism Urban Spaces in Łódź. Characteristics and Values

- 210 **Szymon Brzezowski**
Niederschlesische Arbeiterwohnsiedlungen. Charakteristik, Bedrohung und Potenzial – vier Beispiele
Dolnośląskie osiedla robotnicze. Charakterystyka, zagrożenia i potencjał na przykładzie czterech wybranych zespołów
Lower Silesian Working-Class Housing Complexes. Characteristics, Risk and Potential – Four Examples

IV. Der architektonische Nachlass des Sozialismus in mittel- und osteuropäischen Städten

Architektoniczna spuścizna socjalizmu w miastach środkowej i wschodniej Europy

The Architectural Legacy of Socialism in Central and Eastern European Cities

- 216 **Dmitrij Chmelniczki**
Von der Sowjetunion lernen, heißt siegen lernen? Sowjetarchitektur in Mittel- und Osteuropa
Uczyć się od Związku Radzieckiego, to uczyć się zwyciężać? Architektura radziecka w Europie Środkowej i Wschodniej
Learning from the Soviet Union Means Learning to be Victorious? Soviet Architecture in Central and Eastern Europe
- 222 **Eugenij Morozow**
Schutz des architektonischen Erbes der 1920er bis 1950er Jahre in Minsk. Gegenwärtige Situation
Ochrona dziedzictwa architektonicznego lat 1920–1950 w Mińsku. Stan obecny
Protection of Architectural Heritage of the 1920–1950s in Minsk. Current Situation
- 229 **Svitlana Smolenska**
Grünbereiche in städtebaulichen Komplexen der Ukraine als Gegenstand der Denkmalpflege
Tereny zielone w ukraińskich zespołach miejskich jako obiekty objęte ochroną dziedzictwa
Green Areas in Ukrainian Urban Complexes as Objects of Heritage Protection
- 239 **Irina Tulbure**
Die (Re)Urbanisierung der Industriestädte in den ersten Jahren der kommunistischen Herrschaft in Rumänien – Soziale und sozialistische Ziele
(Re)Urbanizacja miast przemysłowych w pierwszych latach reżimu komunistycznego w Rumunii. Pomiędzy inicjatywami społecznymi a socjalistycznymi
(Re)Urbanisation of Industrial Cities in the First Years of the Communist Regime in Romania. Between Social and Socialist Initiatives

V. Postsozialistische Perspektiven für das Erbe des Sozialismus
Postsocjalistyczne perspektywy dla dziedzictwa socjalizmu
Post-Socialist Perspectives on the Heritage of Socialism

246 **Arnold Bartetzky**
Nationale Tradition und Ostmoderne – postsozialistische Denkmal-
bewertungen im Wandel
Socrealizm i Socmodernizm – zmiany w ocenie dziedzictwa architekto-
nicznego okresu socjalizmu po 1989 roku
National Tradition and East Modern – Changing Post-Socialist Assess-
ment of Socialist Realism Heritage

253 **Bogusław Szmygin**
Die Architektur des Sozialistischen Realismus als Gegenstand des
Denkmalschutzes
Architektura Socrealizmu jako przedmiot ochrony konserwatorskiej
Socialist Realism Architecture as Object of Preservation

VI. Anhang / Dokumente

Załącznik / Dokumenty

Appendix / Documents

268 Letter of Intent
Miasto stołeczne Warszawa / Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków
and Senatsverwaltung für Stadtentwicklung / Landesdenkmalamt Berlin

270 Letter of Intent
Polski Komitet Narodowy ICOMOS and Deutsches Nationalkomitee von
ICOMOS, Miasto stołeczne Warszawa / Biuro Stołecznego Konserwatora
Zabytków and Senatsverwaltung für Stadtentwicklung / Landesdenkmal-
amt Berlin

272 Arbeitsplan 2011–2013 für das Projekt: Stadt und Identität
Plan działania na lata 2011–2013 dla projektu: Tożsamość Miasta
Action Plan 2011–2013 for the Project: The City and Identity

274 Ausstellung / Wystawa / Exhibition
Das architektonische Erbe des Sozialistischen Realismus in Warschau und
Berlin: Marszałkowska Dzielnica Mieszkaniowa (MDM) und Karl-Marx-
Allee (KMA)
Architektoniczna spuścizna socrealizmu w Warszawie i Berlinie:
Marszałkowska Dzielnica Mieszkaniowa (MDM) – Karl-Marx-Allee (KMA)
The Architectural Heritage of Socialist Realism in Warsaw and Berlin: the
Marszałkowska Residential District (MDM) and the Karl-Marx-Allee (KMA)

276 Autoren / Autorzy / Authors

277 Bildnachweise / Wykaz Źródeł Ilustracji / Credits